

STATISTIK & ANALYS

Stig Forneng
2004-03-10

Fler studenter men oförändrad forskningsvolym

Antalet studenter vid landets universitet och högskolor fortsätter att öka, men forskningsvolymen är i stort sett oförändrad jämfört med föregående år. Det framgår av en sammanställning av lärosätenas årsredovisningarna för 2003.

I löpande priser ökade omsättningen vid universitet och högskolor med fem procent under 2003. Med hänsyn till prisförändringar innebär det en volymtillväxt på ett par procent. I första hand är det grundutbildningen som växer. Utvecklingen när det gäller forskningen varierar starkt mellan lärosätena. För vissa handlar det om en minskad forskningsvolym för andra om ökning.

Antalet studenter ökade under 2003 med fyra procent eller drygt 10 000 helårsstudenter, vilket innebär att det totala antalet studenter omräknat till helårsekvivalenter nu är mycket nära 300 000.

Trots att lärosätena i många fall ger mer grundutbildning än vad riksdagen ger ersättning för är kostnaderna totalt sett i balans med intäkterna. Antalet lärosäten med plusresultat är lika stort som antalet med minusresultat och avvikelserna från noll är små.

Mindre lärosäten växer mest

Verksamheten växer vid flertalet lärosäten, men tillväxten är starkare vid de mindre högskolorna och vid de nya universiteten än vid de största lärosätena.

Efter den omflyttning av grundutbildningskapacitet som skedde inför och under 2002 är nu också statens uppdrag till de olika lärosätena bättre anpassat till efterfrågan på utbildning i olika områden och vid olika lärosäten. Med undantag för Blekinge tekniska högskola, som redovisar en grundutbildningsvolym som ligger 19 procent under det tak som anger riksdagens maximala ersättning till lärosätet, finns ingen negativ avvikelse som är större än 5,5 procent. Flertalet lärosäten producerade under 2003 mer grundutbildning än takbeloppet.

Mitthögskolan som på samma sätt som Blekinge tekniska högskola har haft en flerårig trend av minskande utbildningsvolym hade en fortsatt nedgång under 2003, men det handlar bara om 2,5 procent färre helårsstudenter jämfört med 2002.

I övrigt var det bara två allmänna lärosäten, Karlstads universitet och Högskolan i Skövde, samt fyra av de konstnärliga högskolorna, som gick emot trenden och minskade i grundutbildningsvolym under 2003. De konstnärliga högskolorna med färre helårsstudenter 2003 än 2002 är Konstfack, Konsthögskolan, Musikhögskolan och Teaterhögskolan.

Totalt låg utbildningsvolymen 2,5 procent över takbeloppet år 2003 och mer än två tredjedelar av lärosätena låg över takbeloppet. Det är en tydlig förändring jämfört med de föregående två åren då den totala utbildningsvolymen bara nådde upp till 96 respektive 98,5 procent av de totala takbeloppen. Till bilden hör dock att utbyggnadstakten (den av riksdagen finansierade kapacitetshöjningen) under 2003 var lägre än de närmast föregående åren.

Oförändrat inom naturvetenskap och teknik

Ökningen av antalet studenter har skett inom det samhällsvetenskapliga området. Inom naturvetenskap och teknik, som länge har varit ett prioriterat område, var antalet studenter oförändrat mellan 2002 och 2003. Det är dock en stagnation på hög nivå. Trettio procent av alla som studerar vid universitet och högskolor finns inom ämnesområdena teknik och naturvetenskap. Det är en betydligt högre andel av alla studenter än för tio år sedan och i antal studenter har det skett en fördubbling inom naturvetenskap och teknik på tio år.

Utvecklingen inom naturvetenskap och teknik skiljer sig dock kraftigt mellan lärosätena och mellan grupper av lärosäten. Vid universiteten har antalet studenter inom naturvetenskap och teknik ökat med två procent, medan genomsnittet för högskolorna är en nedgång på fem procent. Fyra av högskolorna har minskat sitt antal helårsstudenter med tio procent eller mer. Det gäller Blekinge tekniska högskola, Högskolan i Skövde, Mithögskolan och Mälardalens högskola. Högskolan på Gotland har däremot ökat sitt antal med drygt 20 procent.

Resultaten bättre än prognostiserat

Lärosätenas ekonomiska resultat ligger i samtliga fall nära noll. Avvikelserna från fullständig balans mellan intäkter och kostnader är genomgående mycket små och de minusresultat som förekommer har täckning i överskott som respektive lärosäte har visat tidigare.

Jämfört med de resultatprognoser lärosätena gjorde i sina delårsrapporter är det faktiska utfallet för helåret 2003 över 400 miljoner kronor bättre. Denna resultatförbättring jämfört med prognosen har i första hand skett genom sänkta kostnader. Intäkterna ligger nära de som prognostiserades i delårsrapporterna både när det gäller forskningen och grundutbildningen.

Utfallet för antalet helårsstudenter skiljer sig bara med ett par tiondedels procent från de bedömningar som gjordes i delårsrapporterna.

Stora samlade överskott

Totalt sett hade lärosätena ett samlat överskott (dvs. summan av de balanserade kapitalförändringarna från tidigare år och kapitalförändringen år 2003) som uppgick till 3,4 miljarder kronor vid ingången i år 2004. Det motsvarar nästan åtta procent av den totala kostnadsomslutningen vid universitet och högskolor som var drygt 43 miljarder kronor år 2003. Kostnaderna för verksamheten vid universitet och högskolor motsvarar därmed två procent av den svenska bruttonationalprodukten.

Anmärkning: Uppgifterna om antalet helårsstudenter år 2003 avser antalet helårsstudenter som redovisas inom det så kallade takbeloppet.

Ekonomiskt resultat samt grundutbildningsvolym år 2003 enligt lärosätenas årsredovisningar

Lärosäte	Organisationen totalt		Tillväxt 2003, %	Grundutbildningen			Helårsstudenter		
	Resultat, milj kr	Omslutning, milj kr		Tak- belopp, milj kr	Utfall, milj kr	Utfall % (av tak)	2002	2003	För- ändring, %
Universitet									
Uppsala universitet	54,2	3884,4	3,9	1088,5	1057,8	-2,8	20 381	20 860	2,4
Lund	-83,6	4956,7	5,9	1380,6	1393,3	0,9	25 494	26 776	5,0
Göteborg	41,8	4006,7	5,6	1354,7	1443,3	6,5	25 122	25 954	3,3
Stockholm	-23,6	2699,9	4,5	830,3	891,4	7,4	22 676	23 536	3,8
Umeå	-32,3	2748,8	5,7	994,6	939,7	-5,5	15 856	16 140	1,8
Linköping	-47,3	2451,1	4,5	1055,1	1065,9	1,0	17 429	18 159	4,2
Karolinska institutet	-88,1	3639,2	-0,5	465,9	475,2	2,0	4 922	5 309	7,9
KTH	-10,7	2741,4	1,4	852,8	836,7	-1,9	11 502	12 255	6,5
Chalmers	-34,7	2142,0	1,4	595,1	632,3	6,3	8 594	8 833	2,8
Luleå	-21,5	1203,9	9,3	525,7	518,0	-1,5	8 027	8 093	0,8
SLU*	-43,0	2244,9	3,7				3 282	3 462	5,5
Karlstad	6,4	769,0	12,6	432,2	438,3	1,4	8 553	8 400	-1,8
Växjö	57,5	627,3	12,4	363,8	412,6	13,4	7 962	8 895	11,7
Örebro	-13,6	830,7	13,3	499,4	526,9	5,5	8 907	9 594	7,7
Summa	-238,3	34945,9	4,5	10438,6	10631,5	1,8	188 707	196 266	4,0
Högskolor									
Blekinge tekn högsk	1,5	377,1	11,0	213,9	173,9	-18,7	3 137	2 846	-9,3
Borås	-16,7	429,8	7,8	314,3	353,9	12,6	5 532	5 932	7,2
Dalarna	2,6	438,4	8,6	308,1	328,2	6,5	5 743	5 947	3,6
Gotland	1,8	139,6	19,5	80,1	76,7	-4,3	1 358	1 761	29,7
Gävle	-8,5	481,8	15,9	321,1	322,5	0,5	6 105	6 336	3,8
Halmstad	4,5	354,3	13,8	250,6	252,7	0,9	5 124	5 330	4,0
Jönköping	10,1	536,6	11,2	354,7	388,1	9,4	6 968	7 315	5,0
Kalmar	23,9	563,3	13,2	345,6	370,5	7,2	6 403	6 493	1,4
Kristianstad	10,2	358,8	11,2	280,8	283,9	1,1	5 167	5 382	4,2
Skövde	-8,4	304,9	9,2	228,3	246,4	8,0	4 105	4 091	-0,3
Trollhättan/Uddevalla	-5,6	324,8	10,0	233,3	246,9	5,8	4 534	4 755	4,9
Idrottshögskolan	7,5	76,3	10,1	42,8	42,0	-1,8	378	414	9,5
Lärarhögskolan	63,1	538,5	8,9	362,7	418,4	15,4	6 959	7 244	4,1
Malmö	34,6	868,4	11,5	570,3	637,0	11,7	10 398	11 432	9,9
Mitthögskolan	18,7	781,4	5,1	464,6	442,5	-4,8	8 334	8 124	-2,5
Mälardalen	-6,4	662,7	11,1	498,9	490,7	-1,7	8 359	8 566	2,5
Södertörn	11,1	492,0	-1,6	244,6	236,1	-3,5	6 185	6 689	8,1
Summa	144,0	7728,6	9,7	5114,5	5310,4	3,8	94 789	98 657	4,1
Konstnärliga högskolor									
Danshögskolan	0,6	34,8	9,4	25,8	28,8	11,7	108	111	2,8
Dramatiska institutet	7,8	78,7	-2,3	72,0	72,5	0,7	160	163	1,9
Konstfack	8,1	122,5	-4,0	113,5	112,3	-1,0	605	589	-2,6
Konsthögskolan	-2,1	63,2	-1,0	51,3	54,2	5,8	233	217	-6,9
Musikhögskolan	6,4	137,1	10,2	98,3	98,5	0,3	612	595	-2,8
Operahögskolan	-4,1	24,5	35,0	15,0	15,4	3,0	36	38	5,6
Teaterhögskolan	-1,2	30,9	11,9	24,8	24,9	0,1	69	68	-1,4
Summa konstnärliga	15,4	491,7	3,7	400,6	406,7	1,5	1 823	1 781	-2,3
Totalt	-78,9	43166,3	5,3	15953,7	16348,6	2,5	285 319	296 704	4,0

* Takbelopp förekommer inte för Sveriges lantbruksuniversitet.

